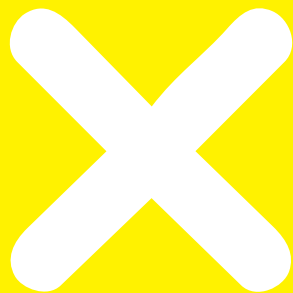

poslední aktualizace:

10. 7. 2026

Konec jednomyslnosti v Evropské unii?

Proč se o vetu mluví znovu?

Debata o konci jednomyslnosti v Evropské unii už dávno není jen technická hádka pro právníky a diplomaty. V posledních měsících se z ní znovu stalo jedno **z velkých politických témat**, protože se protíná s válkou na Ukrajině, s tlakem na rychlejší obranu Evropy, s debatou o dalším rozšíření Unie i s otázkou, zda může sedmadvacítka ve světě krizí jednat včas a jednotně. Veto se tak dnes neřeší jako právníká drobnost, ale jako test toho, zda je EU schopná reagovat na svět, který se zrychlil, zdrsnil a je geopoliticky mnohem nebezpečnější než před deseti lety.

Jednomyslnost v praxi znamená, že v některých oblastech musí **souhlasit každý členský stát**. Není to obecné pravidlo pro celou EU, protože kvalifikovaná většina je naopak **standardní způsob rozhodování** a používá se zhruba u osmdesáti procent práce Rady EU. Jednomyslnost ale zůstala **zachována** tam, kde státy považují rozhodnutí za obzvlášť citlivá, tedy hlavně v zahraniční

a bezpečnostní politice, v některých daňových otázkách, u části sociální politiky, u financí EU, některých otázkách občanství a při přijímání nových členů. Právě v těchto oblastech se dnes nejvíce ukazuje napětí mezi dvěma legitimními cíli, totiž mezi potřebou chránit národní suverenitu a potřebou, aby Unie vůbec byla schopna jednat.

To je zároveň důvod, proč je dnešní spor tak zásadní. Nevede se jen o proceduru, ale o samotnou představu, **čím má EU v příštích letech být**. Jedna strana chce akceschopnější Unii, která se dokáže rychle rozhodnout v bezpečnostních a geopolitických otázkách. Druhá strana zdůrazňuje, že Evropská unie je především společenství suverénních států a že právě veto je poslední pojistkou proti tomu, aby velké země začaly malým diktovat svou vůli. V této podobě je to vlastně spor o rovnováhu mezi efektivitou a suverenitou, tedy o jednu z nejcitlivějších otázek evropské integrace.

Kde jednomyslnost naráží na realitu

Na papíře zní jednomyslnost jako ochrana národních zájmů. V praxi ale často funguje jako možnost připojit k jedné věci úplně jiný spor a donutit zbytek Unie k ústupkům. To se **ukázalo** už v roce 2020, kdy Kypr blokoval sankce proti běloruskému režimu, dokud EU tvrději nezasáhne proti Turecku kvůli sporům ve východním Středomoří. Ve stejném roce pak Polsko a Maďarsko **zablokovaly** unijní rozpočet a pandemický obnovovací fond kvůli sporu o podmínění evropských peněz dodržováním principů právního státu. V roce 2022 zase Maďarsko zablokovalo evropské schválení globální minimální korporátní daně. Na všech těchto případech je vidět totéž. Veto není jen nouzová pojistka pro mimořádné situace, ale i poměrně **běžný vyjednávací nástroj**, kterým lze tlačit na ostatní.

V posledních letech se ale nejcitelněji ukazuje problém ve vztahu k **Ukrajíně a k sankcím proti Rusku**. Maďarsko na přelomu let 2023 a 2024 **vetovalo** balík padesáti miliard eur pro Ukrajinu a ostatní státy ho přiměly ustoupit až po mimořádném politickém tlaku. Ještě v březnu 2026 Viktor Orbán **blokoval** nový devadesátimiliardový úvěr EU pro Kyjev, tentokrát kvůli sporu kolem tranzitu ropy. Slovensko zase v létě 2025 **zdržovalo** osmnáctý sankční balík proti Rusku a spojovalo svůj souhlas s požadavky na garance ohledně budoucích dodávek plynu. A v červnu 2026 přišla s **hrozbou** veta další členská země, když Bulharsko oznámilo odpor k novému sankčnímu balíku proti Rusku kvůli obavám z dopadů na vlastní ekonomiku. Když se tyto epizody sečtou, nevypadá už jednomyslnost jako občasná komplikace, ale jako strukturální slabina.

Důležité je, že veto nebrzdí jen politiku vůči Rusku. V únoru 2024 například Česko spolu s Maďarskem **zdržovalo** unijní snahu zavést sankce proti násilným izraelským osadníkům na Západním břehu. To je pro českou debatu podstatné připomenutí. Právo veta není jen problém „těch druhých“, ale i nástroj, který mohou používat vlády v Praze, když chtějí

ubránit vlastní linii nebo získat čas. Právě tady leží jádro dnešního sporu. Zastánci veta říkají, že bez něj by menší země přicházely o poslední tvrdou pojistku v opravdu citlivých otázkách. Kritici naopak namítají, že pokud může jeden stát zablokovat ostatních šestadvacet, není to už ochrana rovnováhy, ale recept na paralýzu.

Jednomyslnost navíc komplikuje i **rozšiřování EU**. Každé důležité rozhodnutí v přístupovém procesu, od otevření vyjednávacího rámce až po podpis přístupové smlouvy, **vyžaduje** jednomyslný souhlas členských států. Jinými slovy, země mohou politicky mluvit o tom, že chtějí přijmout Ukrajinu nebo státy západního Balkánu, ale v konkrétních krocích může celý proces zastavit jediná vláda. I české analytické debaty letos **popisovaly** maďarské blokace u ukrajinského úvěru i u rozšiřování jako symptom širší evropské neakceschopnosti. To je jeden z důvodů, proč se dnes spor o veto stále častěji popisuje jako debata o budoucnosti celé Unie, nikoliv jen o jedné proceduře v Radě EU.

Proč sílí tlak na omezení veta?

Tlak na omezení jednomyslnosti dnes sílí ze tří důvodů. Prvním je **geopolitika**. Válka na Ukrajině ukázala, že Evropě nestačí být ekonomickým obrem, pokud se neumí rychle rozhodnout o sankcích, **finanční** pomoci nebo společném postupu vůči agresorům. Předsedkyně Evropské komise Ursula von der Leyenová proto ve svém projevu o stavu Unie v září 2025 **prohlásila**, že nastal čas „zbavit se pout jednomyslnosti“ a přejít alespoň v některých oblastech, zejména v zahraniční politice, ke kvalifikované většině. Takové výroky by ještě před pár lety působily jako federalistická provokace. Dnes se stávají součástí hlavního proudu evropské debaty.

Druhým důvodem je **rozšíření**. EU už dnes těžko hledá shodu v sedmadvaceti a s každým dalším členem by se riziko blokad ještě zvýšilo. I proto letos pět států (Německo, Francie, Nizozemsko, Belgie a Lucembursko) **navrhlo** debatovat o tom, zda budoucím novým členům dočasně neomezit některá hlasovací práva tam, kde je potřeba

jednomyslnost, a současně posílit pojistky proti porušování pravidel právního státu. Samotný návrh je politicky výbušný, ale dobře ukazuje, jak vážně část evropských vlád bere obavu, že bez institucionálních změn se větší Unie stane ještě méně říditelnou než ta dnešní.

Třetím důvodem je **změna uvažování uvnitř nejvlivnějších států**. Německo letos znovu **otevřeně tlačí** na to, aby se v zahraniční a bezpečnostní politice rozhodovalo většinově, a zároveň mluví o „dvourychlostní Evropě“, tedy o situaci, kdy užší skupina států půjde v některých politikách rychleji kupředu než zbytek. Podobně se teď v souvislosti s irským předsednictvím znovu **mluví** o tom, že zrušení národních vet ve společné zahraniční politice musí být na stole. To všechno ukazuje, že debata o vetu už není okrajový nápad bruselských think-tanků, ale stále výraznější proud oficiální politiky.

Jenže ani právně to není jednoduché. Přechod od jednomyslnosti ke kvalifikované většině lze v některých oblastech umožnit takzvanými překlenovacími klauzulemi, například v části společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Jenže i aktivace těchto klauzulí sama **vyžaduje** jednomyslný souhlas hlav států a vlád. Úplnější omezení veta by navíc v řadě případů **znamenalo** změnu unijních smluv, a i ta se schvaluje jednomyslně. Paradox dnešní debaty tedy zní skoro ironicky. K omezení jednomyslnosti je nejprve potřeba jednomyslnost. Právě proto se spor o veto posouvá jen pomalu, i když politický tlak roste.

Proto se také ve skutečnosti nevede jen spor „zrušit, nebo nezrušit“. Mnohem častěji se **debatuje o omezených variantách**: přesunout na většinové hlasování jen sankce, jen některá lidskoprávní prohlášení, jen vybrané prvky zahraniční politiky, nebo vytvořit silnější záchranné pojistky pro státy, které se mohou cítit přehlasované. Politicky je to realističtější a zároveň to ukazuje, že i zastánci reformy vědí, jak citlivá je to změna. Nejde totiž jen o efektivitu. Jde i o důvěru menších států v to, že v integrovanější Unii ještě budou mít skutečné slovo.

Koalice ochotných a česká pozice

Právě proto se vedle snahy měnit pravidla šíří i **praktičtější řešení jako jsou takzvané „koalice ochotných“**. Nejde o oficiální instituci EU, ale o politickou metodu. Když se sedmadvacítka neumí shodnout nebo když by společný rámec byl příliš pomalý, skupina států se domluví mimo něj a postupuje sama. Nejviditelněji je to dnes vidět u podpory Ukrajiny. Francií svolaná a Británií podporovaná koalice ochotných v lednu 2026 **přijala** Pařížskou deklaraci o bezpečnostních zárukách pro Ukrajinu, včetně přípravy na monitorování příměří a dalších forem podpory. Evropská rada pak v červnu 2026 výslovně **uvedla**, že EU je připravena se na těchto bezpečnostních garancích podílet právě i prostřednictvím koalice ochotných.

Podstata je prostá. Když nelze všechno prosadit jako jednotnou politiku celé EU, vzniká užší klub států, které jsou připraveny jít dál. To může být efektivní, ale nese to i svou cenu. Zaprvé se tím obchází blokáda. Zadruhé se však část rozhodování přesouvá mimo klasický unijní rámec, takže státy, které u stolu nejsou nebo jsou pasivní, mohou ztrácet vliv. Přesně to je důvod, proč se koalice ochotných často popisují jako symptom i náhražka. Symptom toho, že EU neumí jednat jednotně, a náhražka za chybějící reformu pravidel. V jednoduché zkratce: kde se Unie zasekne, nastupují flexibilní kluby.

Takové obcházení už se přitom neomezuje jen na Ukrajinu. Když letos na úrovni EU nebyla jednomyslnost pro tvrdší postup vůči Izraeli kvůli násilí na Západním břehu, několik evropských států **začalo** podle Reuters chystat koordinované národní sankce mimo unijní rámec. Logika je zde stejná. Pokud Unie kvůli vetu nevydá společné rozhodnutí, některé vlády jednají společně samy. Z pohledu efektivy to může být racionální. Z pohledu budoucnosti EU je to ale varování, že tam, kde není schopnost rozhodnout uvnitř institucí, bude **narůstat význam improvizovaných uskupení** mimo ně.

A právě zde se láme i česká otázka. Pro **Českou republiku** je jednomyslnost tradičně přitažlivá, protože dává středně velké zemi jistotu, že v citlivých věcech nebude přehlasována. Současná

česká vláda to navíc říká otevřeně. Ministr zahraničí Petr Macinka v květnu 2026 **prohlásil**, že zrušit národní právo veta v EU by bylo velmi obtížné. Současně ale v české veřejné debatě sílí i opačný argument, tedy že bez hlubší integrace a větší schopnosti rozhodovat bude Unie v rychle se měnícím světě slábnout, jak **ukázala** i květnová diskuse na ČT24. Český spor o veto tak kopíruje evropský spor v malém měřítku.

Český zájem je navíc širší než jen „právo něco blokovat“. Česko je země, která bytostně potřebuje funkční evropský prostor pro bezpečnost, obchod i zvládání krizí. Když je Unie kvůli vetům pomalá v sankcích, v pomoci Ukrajině nebo v rozšiřování, dopadá to i na Prahu. Zároveň ale platí, že pokud by se většinové hlasování rozšířilo bez dostatečných pojištění, mohla by česká politika ztratit část své schopnosti zabrzdit rozhodnutí, která by doma byla vnímána jako citlivá. České dilema je tedy skutečné a nedá se odbýt heslem „více Evropy“ ani heslem „suverenita nade vše“.

Česká republika navíc dobře ví, že kdo není u formování užších koalic, **může být nakonec jen příjemcem jejich výsledků**. Tehdejší premiér Petr Fiala už v prosinci 2025 **varoval**, že Česko musí zůstat aktivním členem koalice ochotných, jinak se povedou jednání „o nás bez nás“. Jenže současná vláda Andreje Babiše v červenci 2026 **oznámila**, že se Praha nezapojí do nového sedmidesátimiliardového balíku pomoci Ukrajině potvrzeného na summitu NATO. Ten přitom zčásti stojí i na již schválené půjčce EU pro Ukrajinu, od jejíchž záruk se Česko rovněž dříve distancovalo. I to dobře ukazuje, co je pro Česko v sázce. Nejen teoretická debata o institucionálních pravidlech, ale i velmi praktická otázka, zda bude mezi těmi, kdo evropskou odpověď spoluvytvářejí, nebo mezi těmi, kdo ji jen sledují zpovzdálí.

Pro Česko z toho plyne nepříjemná, ale důležitá lekce. Úplné a plošné zrušení veta je dnes politicky sotva průchodné. **Reálnější je postup po částech**, tedy omezovat jednomyslnost tam, kde se z ní stal nástroj vydírání, hlavně u sankcí a některých prvků zahraniční politiky, a zároveň posilovat pojistky pro státy, které se bojí přehlasování. Pokud se to nepodaří, poroste význam koalic ochotných a dvou rychlostních uskupení. A to by byla pro Českou republiku dvojsečná budoucnost: formálně by si uchovala veto, ale prakticky by mohla častěji zjišťovat, že zásadní rozhodování se přesouvá jinde. Z dnešní debaty tak nevyplývá jen otázka, **zda skončí** jednomyslnost. Vyplývá z ní i mnohem ostřejší otázka, jakou Evropu chce Česko spoluvytvářet a v jaké Evropě chce za pár let skutečně něco znamenat.